

พลวัตการจัดงานตักบาตรเทโวโรหณะวัดพุทธาวาสภูสิงห์ จังหวัดกาฬสินธุ์

The Dynamic of Buddhist Integrative Devorohana of Wat Buddhawasphusingha, Kalasin Province

¹พระมหาวีรยุทธ กุศลจิตฺโต, พระโสภณพัฒน์บัณฑิต (สุกัญญา อรุณ) และ
พระมหามิตร ฐิตปัญโญ

¹Phramaha Weerayuth Kusalacitto, Phra Sophonphatthanabandit (Sukanya Aruno) and
Phramaha Mit Thitapanyo

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khonkaen Campus, Thailand

E-mail: Thuakkong1993@gmail.com

Received February 21, 2021; Revised March 18, 2021; Accepted May 10, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพการจัดงานตักบาตรเทโวโรหณะวัดพุทธาวาสภูสิงห์ จังหวัดกาฬสินธุ์ 2) เพื่อศึกษาพลวัตการจัดงานตักบาตรเทโวโรหณะวัดพุทธาวาสภูสิงห์ จังหวัดกาฬสินธุ์ 3) เพื่อวิเคราะห์พลวัตการจัดงานตักบาตรเทโวโรหณะวัดพุทธาวาสภูสิงห์ จังหวัดกาฬสินธุ์ การวิจัยนี้ดำเนินการโดยการวิจัยเชิงเอกสารและการวิจัยภาคสนาม เพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึก ข้อมูลที่ได้มาตีความโดยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดงานตักบาตรเทโวปี ครั้งที่ 16 เริ่มจากที่มีผู้ร่วมงานจำนวนหลักร้อยคน จนในปัจจุบันมีผู้เดินทางร่วมงานนับแสนคน ระยะเวลาจัดงาน 7 วัน เป็นการจัดงานที่ส่งเสริมให้พระพุทธศาสนาได้เจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้น

2) พลวัตการจัดงานตักบาตรเทโวโรหณะ นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงจากสมัยพุทธกาล: ในครั้งพุทธกาลเป็นการรับเสด็จพระพุทธเจ้าในคราวเสด็จลงมาจากเทวโลกนั่นเอง แต่ในปัจจุบันมีการปรับรูปแบบโดยมีการใช้พระพุทธรูปปางเปิดโลก ตามด้วยนางฟ้าเทวดา และพระภิกษุสงฆ์ มีความน่าสนใจเพราะเป็นอัตลักษณ์วิถีของชุมชนที่โดดเด่นสู่ประเพณีระดับประเทศ

3) การวิวัฒนาการในการจัดงานตักบาตรเทโวของวัดพุทธาวาสภูสิงห์ คณะสงฆ์พุทธศาสนิกชน ได้มาร่วมกันในการจัดประเพณีตักบาตรเทโวโรหณะครั้งที่ 16 ประจำปี โดยมีความวิวัฒนาการของพระภิกษุสงฆ์ที่ร่วมรับอาหารบิณฑบาต จากในอดีต 20 รูป เป็น 300 รูป มีวิวัฒนาการ

ของพุทธศาสนิกชนจาก 500 คน เป็น 80,000 คน ถนนในการตักบาตรในอดีตเพียง 200 เมตร มีวิวัฒนาการเป็น 1 กิโลเมตร ในปัจจุบัน

คำสำคัญ: พลวัต; การจัดงาน; ตักบาตรเทโวโรหณะ

Abstract

The objectives of this research, a qualitative research, were: 1) to study the arrangement of Devorohana Alms Giving at Phutthawas–Phusing Temple, Kalasin Province; 2) to study the dynamics of the arrangement of Devorohana Alms Giving at Phutthawas–Phusing Temple; and 3) to analyze the dynamics of the arrangement of the Devorohana Alms Giving of the temple. This research was carried out by means of the documentary research and field research to conduct the in–depth interview. The obtained data were interpreted by means of the descriptive analysis.

The research results were as follows: 1) The status of the arrangement of Devorohana Alms Giving at Phutthawas–Phusing Temple, Kalasin Province: now it is the 16th Devorohana Alms Giving at the temple. In the past, the event started with hundreds of participants but currently hundreds of thousands of participants. This 7–day event is an event that very well promotes Buddhism.

2) The dynamics of the arrangement of Devorohana Alms Giving at Phutthawas–Phusing Temple: Devorohana offering alms is a day for the Lord Buddha who descended from the heaven. Nowadays, the style has been adjusted by using the open–world–posture–Buddha image, followed by angels and monks. There is an interesting identity, a distinctive way of the community to a national tradition.

3) The analysis of the dynamics of the arrangement of the Devorohana Alms Giving of the temple: the Devorohana Alms Giving is integrated with tourism and the economy, changed since the year 2005. The first event was organized with only a few participants and now with the evolution of communication technology and development of social media, it becomes a great event.

Keywords: Dynamics; Organization; Offering Alms to Devorohana

บทนำ

วันออกพรรษาซึ่งเป็นวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 ของทุกปี เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “วันปวารณา” ประเพณีที่เกี่ยวกับวันออกพรรษาที่เป็นที่นิยมปฏิบัติสืบต่อกันมา คือ ประเพณีตักบาตรเทโว หรือ “วันตักบาตรเทโว” หรือชื่อเต็มว่า “วันเทโวโรหณะ” หมายถึง วันที่พระพุทธเจ้าเสด็จลงจากสวรรค์ ชั้นดาวดึงส์ในเวลาเช้าวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 หลังจากที่พระองค์ทรงจำพรรษาที่นั่นเป็นเวลา 3 เดือน ความสำคัญ วันเทโวโรหณะ เป็นวันที่มีการทำบุญตักบาตรที่พิเศษวันหนึ่ง กล่าวคือ ในพรรษาหนึ่ง พระพุทธเจ้าได้เสด็จไปยังสวรรค์ชั้นดาวดึงส์แสดงพระอภิธรรมโปรดพระมารดา และทรงจำพรรษาที่นั่น พอออกพรรษาก็เสด็จลงจากเทวโลกนั้นมายังโลกมนุษย์ กล่าวกันว่าในวันนี้ได้เกิดเหตุอัศจรรย์ คือ เทวดา มนุษย์ และสัตว์นรก ต่างมองเห็น ซึ่งกันและกัน จึงเรียกววันนี้อีกชื่อหนึ่งว่า วันพระเจ้าเปิดโลก คือ เปิดให้เห็นกันทั้ง 3 โลก (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2546) การตักบาตร รับเสด็จพระพุทธเจ้าได้ปฏิบัติสืบเนื่องต่อกันมาเป็นประเพณีจนถึงเมืองไทย จึงเรียกประเพณีว่า การตักบาตรเทโว เทโวโรหณะ “การลงจากเทวโลก” และพระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงธรรม มีผู้บรรลุคุณวิเศษจำนวนมาก ชาวพุทธในภายหลังได้ประารมเหตุการณ์พิเศษครั้งนี้ ถือเป็นกาลกำหนดสำหรับบำเพ็ญการกุศล ทำบุญตักบาตรคราวใหญ่แด่พระสงฆ์ เป็นประเพณีนิยมสืบมา ดังปรากฏในประเทศไทย เรียกกันว่า ตักบาตรเทโวโรหณะ หรือนิยมเรียกสั้น ๆ ว่า ตักบาตรเทโว บางวัดก็จัดพิธีในวันออกพรรษา คือวันมหาปวารณา ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 บางวัดจัดถัดจากนั้น 1 วัน คือในวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11

ปัจจุบันงานตักบาตรเทโวโรหณะสักการะพระประชาชนบาลของวัดพุทธาวาสกุสินทร์ อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ นำโดยพระครูสิริพัฒนเทตก์ ร่วมกับชุมชน ด้วยพลังจากชุมชนที่ร่วมสร้างสรรค์กิจกรรมให้เกิดขึ้นจนเป็นรูปธรรม และได้้น้อมนำเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รัชกาลที่ 9 มาปรับใช้ให้เกิดพลังของชุมชน สามารถประสานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นของตนให้มีความยั่งยืน (Payago, Phumphonkhochasorn, Songsraboon and Thongtao, 2021) ทั้งนี้ประเพณีการตักบาตรเทโวโรหณะสักการะพระประชาชนบาล คือการที่พุทธศาสนิกชนร่วมตักบาตรถวายข้าวสารอาหารแห้งแด่พระภิกษุสงฆ์จำนวน 300 รูป ในวันเสาร์แรกหลังวันออกพรรษาและเป็นประเพณีที่ได้จัดทำต่อกันมาเป็นระยะเวลา 16 ปี ตั้งแต่ปี 2543 เป็นต้นมา ประเพณีตักบาตรเทโวโรหณะสักการะพระประชาชนบาล ได้นำเอากิจกรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับวันออกพรรษาของทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือมารวมกัน (ร้อยบุปผา สุภาพร, 2563)

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาพลวัตการจัดงานประเพณีตักบาตรเทโวโรหณะสักการะพระประชาชนบาลวัดพุทธาวาสกุสินทร์ อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อค้นหาคำตอบของการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา การมีความพยายามในการการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชน เพื่อนำเสนอแนวทางเป็นต้นแบบสำหรับการนำไปสู่การพัฒนาชุมชน สังคมอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดงานตักบาตรเทโวโรหณะวัดพุทธาวาสภูสิงห์ จังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อศึกษาพลวัตการจัดงานตักบาตรเทโวโรหณะวัดพุทธาวาสภูสิงห์ จังหวัดกาฬสินธุ์
3. เพื่อวิเคราะห์พลวัตการจัดงานตักบาตรเทโวโรหณะวัดพุทธาวาสภูสิงห์ จังหวัดกาฬสินธุ์

การทบทวนวรรณกรรม

พระครูปราโมทย์ศีลคุณ (2558) ประเพณีตักบาตรเทโวโรหณะ เป็นประเพณีที่สืบเนื่องมาจาก ประเพณีการทำบุญออกพรรษา คำว่า “เทโว” มาจากคำว่า “เทโวโรหณะ” แปลว่าการหยั่งลงจาก เทวโลก หมายถึง การเสด็จลงจากเทวโลกขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าหลังจากเสด็จเทศนาโปรดพระพุทธรูปมารดาบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ตลอดพรรษาที่ 7 หลังจากทรงตรัสรู้ เรื่องราวดังกล่าวมีตำนานเล่าว่า หลังจากพระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณแล้ว พระองค์ได้เสด็จไปประกาศศาสนาทั่วชมพูทวีป ตั้งแต่เมืองราชคฤห์ พาราณสี สวตถิตตลอดถึงเมืองกบิลพัสดุ์ ซึ่งเป็นราชบิดาของพระองค์ ทรงเทศนาโปรดพุทธสาวกและพระประยูรญาติทั้งหลายให้บรรลุมรรคผลตามสมควรแก่อุปนิสัยของแต่ละบุคคลมาเป็นลำดับถึง 6 พรรษา จากนั้นพระองค์ทรงรำลึกถึงพระนางสิริมหามายาพระพุทธรูปมารดาบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ดังนั้นในพรรษาที่ 7 หลังจากทรงตรัสรู้ พระองค์จึงได้เสด็จขึ้นไปจำพรรษา ทรงเทศนาพระอภิธรรมปิฎกโปรดพุทธมารดาตลอดพรรษา ครั้นถึงวันออกพรรษา พระพุทธองค์ได้ทรงเสด็จลงสู่โลกโดยเสด็จสถิตเหนือยอดเขาสิเนรุราช เมื่อทรงทอดพระเนตรเห็นเครื่องสักการบูชาของเหล่าเทพยดาและมนุษย์ทั้งหลายแล้วจึงทรงเปิดโลกให้เทวดาและมนุษย์ทั้งหมดได้มองเห็นสวรรค์ โลกมนุษย์และนรกภูมิโดยตลอด ดังนั้นในวันนี้จึงเรียกว่าวัน “พระเจ้าเปิดโลก” อีกชื่อหนึ่ง

พระธรรมวิสุทธิกวี (พิจิตร ลีตวณฺโณ) (2551) ได้กล่าวถึง การทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ ทางพระพุทธศาสนา เช่น วัน วิสาขบูชา วันมาฆบูชา วันอาสาฬหบูชา เป็นต้น โดยกล่าวถึงความเป็นมาของการทำบุญในวันดังกล่าวว่ามีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย และในสมัยรัตนโกสินทร์พระมหากษัตริย์หลายพระองค์ได้โปรดให้มี การทำบุญเป็นพิธีกรรมเช่นเดียวกัน อาทิ ในสมัยรัชกาลที่ 2 โปรดให้ตามประทีปโคมไฟ ประดับ ประดาพระอารามต่าง ๆ ด้วยดอกไม้ และให้ราษฎรทั้งหลายถือศีลฟังธรรม ในสมัยรัชกาลที่ 4 โปรดให้มีการตั้งโต๊ะเครื่องบูชาตามระเบียบรอบวัดพระศรีรัตนศาสดาราม และโปรดให้เจ้านายและ ข้าราชการนำดอกไม้ตั้งหรือแขวนได้ตามศาลาภายในวัดพระแก้ว ส่วนในรัชสมัยที่ 5 โปรดให้พระบรม วงศานุวงศ์และข้าราชการฝ่ายในเดินเวียนเทียน และมีการสวดมนต์เพิ่มขึ้น สำหรับปัจจุบันวันสำคัญ ทางพระพุทธศาสนาดังกล่าวเป็นวันหยุดราชการพุทธศาสนิกชนผู้ใฝ่บุญ ต่างทำบุญตักบาตร ฟังพระ ธรรมเทศนาตอนเช้า ครั้นพลบค่ำก็มีเวียนเทียนเพื่อความเป็นสิริมงคล ส่วนการทำบุญในวันเข้าพรรษา มีการถวายเทียนพรรษา รวมทั้งทำบุญตักบาตรกันทั่วไป ขนบที่นิยมถวายพระในวันนี้ คือ

ขนมเทียน สำหรับวันออกพรรษา พุทธศาสนิกชนชาวไทยก็ทำบุญตักบาตร ฟังเทศน์บางแห่งมีการทำบุญตักบาตรเทโว (ย่อมาจากเทโวโรหณะ) เพื่อรำลึกถึงความสำคัญในอดีตกาลที่ถือกันว่า ทำบุญตักบาตรต้อนรับพระพุทธองค์ในคราวเสด็จกลับลงมาจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์

ธนาภรณ์ ไกลชิด และคณะ (2554) ได้ศึกษาเรื่อง “วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนกุฎีจีน (ซอยวัดช่างตาครุฑ) เขตธนบุรีกรุงเทพมหานคร” พบว่า ในด้านกระบวนการทางสังคม ความสัมพันธ์ ของคนในชุมชนกุฎีจีนมีการพบปะและร่วมทำกิจกรรมด้วยกันอยู่เสมอ ซึ่งกิจกรรม ส่วนใหญ่จะเป็น กิจกรรมเกี่ยวกับศาสนา นอกจากประชากรในชุมชนจะมีการปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน แล้ว ยังมีปฏิสัมพันธ์อันดีกับชุมชนใกล้เคียงถึงแม้จะมีความแตกต่างกันทางด้านศาสนาแต่ก็ยังคง ติดต่อกันช่วยเหลือกันอยู่เสมอ สังคมโดยภาพรวมของชุมชนกุฎีจีนประชากรในชุมชนมีความรัก ความสามัคคี ประองคองกันจึงทำให้ชุมชนเข้มแข็งและสงบสุข

สรุป โดยภาพรวมกระบวนการทางสังคม ความสัมพันธ์ ของคนในชุมชนมีการพบปะและร่วมทำกิจกรรมด้วยกันอยู่เสมอ ซึ่งกิจกรรม ส่วนใหญ่จะเป็น กิจกรรมเกี่ยวกับศาสนา นอกจากประชากรในชุมชนจะมีการปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน แล้ว ยังมีปฏิสัมพันธ์อันดีกับชุมชนใกล้เคียงถึงแม้จะมีความแตกต่างกันทางด้านศาสนาแต่ก็ยังคง ติดต่อกันช่วยเหลือกันอยู่เสมอ ประชากรในชุมชนมีความรัก ความสามัคคี ประองคองกันจึงทำให้ชุมชนเข้มแข็งและสงบสุข

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มุ่งศึกษาการจัดงานตักบาตรเทโวโรหณะวัดพุทธาวาสกุสินทร์ จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนี้

ผู้เข้าร่วมการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลด้านประชากรที่เป็นกลุ่มเป้าหมายที่สามารถให้ข้อมูลได้ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก วิธีการเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ 1. ฝ่ายบรรพชิต 1) รักษาการเจ้าคณะภาค 13 จำนวน 1 รูป 2) เจ้าคณะอำเภอสหัสขันธ์ จำนวน 1 รูป 3) รองเจ้าคณะอำเภอสหัสขันธ์ จำนวน 1 รูป 4) เจ้าคณะตำบล, เลขานุการเจ้าคณะตำบล จำนวน 8 รูป 2. ฝ่ายคฤหัสถ์ 1) นายอำเภอสหัสขันธ์ จำนวน 1 คน 2) ปลัดเทศบาลตำบลโนนบุรี (ปฏิบัติหน้าที่แทนนายกเทศมนตรี) จำนวน 1 คน 3) ผู้อำนวยการกองการศึกษาเทศบาลตำบลโนนบุรี จำนวน 1 คน 4) กำนันตำบลโนนบุรี 1 คน 5) ผู้ใหญ่บ้าน, ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 21 คน 6) พระภิกษุ, บุคคลทั่วไปที่มาร่วมงานตักบาตรเทโวโรหณะสักการะวัดพุทธาวาสกุสินทร์ จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 9 รูป/คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 45 รูป/คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูล จากเอกสาร หลักฐานที่เกี่ยวข้อง และกลุ่มเป้าหมายได้จากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Observations Participant) การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ในอำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. รวบรวมข้อมูลชั้นปฐมภูมิ ได้แก่ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2539 2. รวบรวมข้อมูลชั้นทุติยภูมิ ข้อมูลที่เป็นเอกสารงานเขียนของนักวิชาการทางพระพุทธศาสนา หนังสือหรือตำรา เอกสารที่เกี่ยวกับประเพณีการบวชแห่หน้าคบนหลังช้าง งานวิจัยและเว็บไซต์ต่าง ๆ ที่มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ 3. รวบรวมข้อมูลจากภาพสนามซึ่งเป็นข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์จากการลงพื้นที่ในการทำวิจัย 1) ผู้วิจัยติดต่อบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อขอหนังสือความร่วมมือในการทำวิจัยไปยังกลุ่มเป้าหมาย 2) ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ ไปสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มเป้าหมายเลือกแบบเจาะจง และรับคืนมาด้วยตนเองทั้งหมดแล้ว ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ 3) นำแบบสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย 4) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Observations Participant) ซึ่งเป็นการสังเกตพฤติกรรมและการแสดงออกของฝ่ายต่าง ๆ ที่จะทำควบคู่กับการสัมภาษณ์พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน กลุ่มผู้เข้าร่วมประเพณีตักบาตรเทโวโรหณะ ปราชญ์ชาวบ้าน ประชาชนอำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ และ 5) การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ร่วมกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับเอกลักษณ์และประเพณีตักบาตรเทโวโรหณะสักการะพระประชาชนบาลวัดพุทธาวาสกุสินทร์ และรูปแบบที่มีเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชนที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตของชุมชนในจังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวคิด รูปแบบ กระบวนการส่งเสริมและอนุรักษ์ประเพณี

วัฒนธรรม เพื่อแสดงตัวชี้วัดความสำเร็จในประเพณีตักบาตรเทโวโรหณะสักการะพระประชาชนบาล
วัดพุทธาวาสกุสินห์ จังหวัดกาฬสินธุ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาด้านทฤษฎี และภาคสนามโดยใช้วิธีอธิบายเชิงพรรณนาตามวัตถุประสงค์ในประเด็นต่าง ๆ 2. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการการสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์จากการลงพื้นที่ในการทำวิจัย 3. ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ในแต่ละประเด็นมาสรุป 4. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย

1. สภาพการจัดงานตักบาตรเทโวโรหณะวัดพุทธาวาสกุสินห์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า เริ่มจากที่มีผู้ร่วมงานจำนวนหลักร้อยคน จนในขณะนี้ มีผู้เดินทางมาร่วมหลักแสนคนแล้ว ถือว่ามีความยิ่งใหญ่ อลังการมาก ระยะเวลาจัดงาน 7 วัน 7 คืน ซึ่งถือว่าเป็นการจัดงานเต็มรูปแบบที่มีพุทธศาสนิกชนทั่วประเทศให้ความสนใจมาร่วมเป็นจำนวนมาก เป็นการจัดงานที่ส่งเสริมให้พระพุทธศาสนาได้เจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้น ทำให้จังหวัดกาฬสินธุ์เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้นในระดับประเทศ ปัญหาและอุปสรรคขบวนการจำลองเหตุการณ์เสด็จลงจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ค่อนข้างช้า ทำให้เวลาในการรับบิณฑบาตรช้ามากขึ้น ยิ่งสายอากาศก็ยิ่งร้อนอุปกรณ์ในการจัดเตรียมยังไม่เพียงพอ วัสดุอุปกรณ์ในการจัดน้อย ถ้าเทียบกับเนืองานแล้วก็ถือว่ายังไม่เพียงพอต่อการทำงาน และในปีนี้มีจัดงานหลายวัน ปัญหาที่พบเห็นหลังงานก็คือในเรื่องของการเก็บขยะเนื่องจากว่ามีขยะเป็นจำนวนมากที่อยู่ภายในบริเวณงาน มีขยะมากมายเกิดขึ้น บุคลากรในการเก็บกวาดน้อย ถึงขยะน้อย

2. พลวัตการจัดงานตักบาตรเทโวโรหณะวัดพุทธาวาสกุสินห์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า งานประเพณีตักบาตรเทโวโรหณะเป็นวันแห่งการสร้างกุศล บุญใหญ่ที่เหล่าพุทธศาสนิกชนมาร่วมกันทำบุญใหญ่ แสดงให้เห็นถึงความเอาใจใส่ของญาติโยมก่อให้เกิดแต่สิ่งที่ดีงามเพื่อจะได้สอนลูกสอนหลานให้สืบสานต่อ ประเพณีวันสำคัญให้คงอยู่และยังมีการชุมนุมเพื่อพัฒนาวันสำคัญให้ดียิ่งขึ้น เพื่อเป็นบุญกุศลสืบต่อไป การจัดการจำลองเหตุการณ์เทโวโรหณะวัดพุทธาวาสกุสินห์มีความน่าสนใจเพราะเป็นอัตลักษณ์วิถีวัฒนธรรม ที่ให้ความรู้ ความระลึกถึงเหตุการณ์ในสมัยพุทธกาล และสะท้อนการร่วมมือร่วมใจของทุกภาคส่วนในจังหวัดกาฬสินธุ์ จนเป็นประเพณีประจำปีที่ยิ่งใหญ่ของจังหวัด เป็นความร่วมมือ ประชุมวางแผนกันล่วงหน้าหลายเดือน มีเกือบทุกหน่วยงานทั่วทั้งจังหวัดกาฬสินธุ์ เข้ามามีส่วนร่วม เพื่อให้บรรยากาศทั้งหลายใกล้เคียง ในสมัยพุทธกาลนั้นจริง ๆ นอกจากการได้เห็นถึงพลังศรัทธาในพระพุทธศาสนาแล้ว ยังเป็นภาพสะท้อนอัตลักษณ์วิถีวัฒนธรรมของจังหวัดยังเป็นประเพณีที่มีคุณค่าด้านอื่นอีกด้วย เช่น เป็นการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา และทำให้เกิดความสามัคคีระหว่างชาวบ้านกับวัดอีกด้วย เกิดวิวัฒนาการ เริ่มจากการจัดงานภายในวัด ภายในชุมชน

ใกล้เคียง จึงได้จัดงานทำบุญตักบาตรเทโวโรหณะขึ้น เนื่องด้วยภูสิงห์มีทางเดินบันไดขึ้นลงเก่า เหมาะแก่การจัดจำลองเหตุการณ์วันเทโวโรหณะ และอยากให้เกิดเป็นประเพณีขึ้นประจำท้องถิ่น จนพัฒนาการจัดจำลองเหตุการณ์ได้สวยงามขึ้น พร้อมกับมีการสร้างบันไดสวรรค์แห่งใหม่ จึงทำให้เกิดเป็นประเพณีที่สวยงาม ยิ่งใหญ่ของจังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งจัดงานมาจนเป็นประเพณีครั้งที่ 16 ในปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงอยู่ที่ความพร้อมในช่วงกำหนดการในแต่ละปี เมื่อสร้างบันไดสวรรค์แห่งใหม่ 654 ขั้นเสร็จ จึงให้สมมติบันไดสวรรค์ เป็นสรวงสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ แล้วนิมนต์พระสงฆ์จาก อารามต่าง ๆ มารับอาหาร บิณฑบาต วิวัฒนาการเชิงพุทธบูรณา เพื่อบ่งบอกถึงลักษณะโดดเด่นของแต่ละพื้นที่ และปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงพุทธก็เป็นการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมมากขึ้น มีนักท่องเที่ยวจำนวนมาก นิยมเดินทางไปวัด เพื่อร่วมกิจกรรมทางศาสนา การปฏิบัติธรรมฯ กิจกรรมสำคัญต่าง ๆ ในวันตักบาตรเทโวโรหณะ เป็นส่วนสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงพลังของชาวพุทธ โดยเฉพาะบทบาทของ “บ้าน วัด และโรงเรียน” หรือ “บวร” เป็นแรงผลักดันให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง การบูรณาการมีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนถือเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวที่เป็นกลไกสนับสนุนชุมชนในกระบวนการพัฒนาและมีส่วนร่วมดูแลรักษาสีงามแวดล้อมและธรรมชาติที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวอนุรักษ์ พื้นฟูและสืบทอดศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น อีกนัยหนึ่งถือเป็นวันร่วมญาติ ซึ่งเป็นการรักษาสายสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว เครือญาติ ทำให้เกิดความรู้สึกสำนึกรักบ้านเกิด ทำให้เกิดความสามัคคีจนกลายเป็นปึกแผ่น รวมถึงเป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น มีนันทนาการ และการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับประวัติ ความเป็นมาของประเพณีในแง่ของพระพุทธศาสนา ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาควบคู่กับการท่องเที่ยว ซึ่งก่อให้เกิดคุณค่าและการอนุรักษ์ ในการจัดงานมีอิทธิพลต่อชุมชนเชิงพุทธบูรณาการต่อการท่องเที่ยวเป็นการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงพุทธ โดยมีการจัดสรรงบประมาณในการจัดกิจกรรม มีการจัดตั้งเป็นแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดกาฬสินธุ์ ทำให้มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ เส้นทางคมนาคมในการเข้าถึงแหล่งการจัดกิจกรรม ตลอดจนปรับปรุงพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขึ้น เพื่อสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และมีอิทธิพลต่อเศรษฐกิจ นับว่าเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจของจังหวัดได้เป็นอย่างดี

3. วิเคราะห์พลวัตการจัดงานตักบาตรเทโวโรหณะวัดพุทธาวาสภูสิงห์ จังหวัดกาฬสินธุ์

ผลการวิจัยพบว่า การเปลี่ยนแปลงการจัดงาน จากครั้งแรกในการเริ่มจัดงานด้วยคนภายในชุมชนที่ร่วมกันระดมสมองในการพัฒนาต่อยอด และด้วยการพัฒนาของสื่อในแต่ละแขนงที่ถือว่าเป็นปัจจัยหลักในการช่วยส่งเสริมประชาสัมพันธ์งานให้ยิ่งใหญ่อขึ้น โดยเริ่มมีการประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้พุทธศาสนิกชนจากระดับหมู่บ้าน เป็นระดับตำบล เป็นระดับอำเภอ เป็นระดับจังหวัด และสู่ระดับประเทศในที่สุด และด้วยศรัทธาของพุทธศาสนิกชนภาคอีสานที่มีในพระพรหมภูมิปาโล พระพุทธรูปปางมารวิชัยที่ประดิษฐานบนยอดเขาภูสิงห์ ซึ่งเป็นพระคู่บ้านคู่เมืองของจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีมาช้านาน มีความเหนียวแน่นเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว จึงทำให้เกิดมีการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น จำนวนของพุทธศาสนิกชนที่เดินทางมาร่วมงานจากสถิติของการท่องเที่ยวอำเภอสหัสขันธ์ จึงยิ่งทำให้

เห็นความเปลี่ยนแปลงในด้านผู้เข้าร่วมงานยิ่งขึ้น จากครั้งแรก 500 คน จนปัจจุบันนี้ มีผู้เข้าร่วมงาน 80,000 คน โดยประมาณ ในส่วนของประเพณีตักบาตรเทโวโรหณะวัดพุทธาวาสกุสินธุ ได้มีการบูรณาการหลาย ๆ อย่าง เข้าด้วยกัน เช่น การบูรณาการประเพณีตักบาตรเทโวโรหณะ เข้ากับด้านเศรษฐกิจ โดยการนำสินค้าที่เป็นสินค้าพื้นเมืองของคนในท้องถิ่นนำมาจัดจำหน่ายในประเพณีตักบาตรเทโวโรหณะ การบูรณาการประเพณีตักบาตรเทโวโรหณะ เข้ากับการท่องเที่ยว โดยประเพณีตักบาตรเทโวโรหณะวัดพุทธาวาสกุสินธุ มีพุทธศาสนิกชนหลายหมื่นคนมาร่วมประเพณี โดยผู้ที่มาร่วมในประเพณีตักบาตรเทโวโรหณะ จะมีการวางแผนในการท่องเที่ยวไว้อยู่แล้ว เมื่อเสร็จจากงานตักบาตรเทโวโรหณะ ก็กระจายการท่องเที่ยวไปในสถานที่ที่ได้วางแผนไว้ จึงเป็นการบูรณาการการตักบาตรเทโวโรหณะเข้ากับการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพการจัดงานตักบาตรเทโวโรหณะวัดพุทธาวาสกุสินธุ จังหวัดกาฬสินธุ์ การจัดงานตักบาตรเทโวปีนี้ ครั้งที่ 16 ประจำปี 2563 นี้ เริ่มจากที่มีผู้ร่วมงานจำนวนหลักร้อยคน จนในขณะนี้ผู้เดินทางมาร่วมเรือนแสนคนแล้ว ถือว่ามีความยิ่งใหญ่ อลังการมาก เป็นการจัดงานเต็มรูปแบบ ระยะการจัดงาน 7 วัน 7 คืน ซึ่งถือว่าการจัดงานเต็มรูปแบบที่มีพุทธศาสนิกชนทั่วประเทศให้ความสนใจมาร่วมเป็นจำนวนมาก เป็นการจัดงานที่ส่งเสริมให้พระพุทธศาสนาได้เจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้น ทำให้จังหวัดกาฬสินธุ์เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้นในระดับประเทศ ข้อดีก็คือ 1. เพื่อส่งเสริมพระพุทธศาสนา 2. เพื่อสืบสานวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม 3. สร้างความสามัคคีให้กับชุมชน 4. ส่งเสริมเศรษฐกิจให้กับชุมชน เป็นกิจกรรมมีส่วนร่วมของภาครัฐและเอกชน เป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ ความสามัคคีภาครัฐ เอกชน ชุมชน เป็นการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีของคนไทยที่ต้องสืบทอด เยาวชนสามารถเรียนรู้สืบต่อไปได้ และเป็นการสร้างรายได้ให้กับสังคม และเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจของจังหวัด ในการตักบาตรที่ได้สามารถนำไปช่วยเหลือ เพิ่มโอกาสให้ผู้ที่ด้วยโอกาสสำหรับผู้ที่ยากไร้ และทำให้อำเภอสหัสขันธ์เป็นที่เลื่องลือการเป็นเมืองการท่องเที่ยวข้อเสีย คือ ปัญหาที่พบเห็นหลังงานก็คือในเรื่องของการเก็บขยะเนื่องจากว่ามีขยะเป็นจำนวนมากที่อยู่ภายในบริเวณงาน มีขยะมากมายเกิดขึ้น บุคลากรในการเก็บกวาดน้อย ถึงขยะน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานที่มาร่วมงาน ซึ่งสอดคล้องกับ (พระพรทอง แก้วทองมี, 2562: 128) ได้ศึกษาพลวัตประเพณีสงกรานต์บั้งไฟพญานาค ตำบลบั้งไฟพญานาค อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม พบว่าพลวัตประเพณีสงกรานต์บั้งไฟพญานาคตามคติแบบเดิมจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี ตรงกับวันเพ็ญขึ้น 15 ค่ำ เดือน 5 ซึ่งสัมพันธ์กับบุญสงกรานต์ตามฮีตสิบสองของชาวอีสาน ชุมชนบริเวณรอบบั้งไฟพญานาคต่างมารวมกันที่บั้งไฟพญานาค เพื่อประกอบพิธี โดยมีองค์ประกอบที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น ซึ่งมีผู้นำ คือ มัคคทายก ต่อมาเมื่อมีหน่วยงานภายนอกอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดงานประเพณีสงกรานต์บั้งไฟพญานาค ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยเฉพาะรูปแบบกิจกรรมที่มีหลากหลายมากขึ้น

โดยเฉพาะในปี พ.ศ. 2544 เริ่มมีการบวงสรวง พระสงฆ์เจริญพุทธมนต์ รำบวงสรวง จุดบั้งไฟเสี่ยงทาย บูชาเทวรูป และมีหรรสพตลอดคืน รวมทั้งการทำบุญตักบาตรในตอนเช้า ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงประเพณีบวงสรวงที่ถูกปรับให้สอดคล้องกับวิถีความเชื่อและวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปของชุมชนเป็นอย่างมาก

2. พลวัตการจัดงานตักบาตรเทโวโรหณะวัดพุทธาวาสกุสินห์ จังหวัดกาฬสินธุ์ การจำลองสถานการณ์วันที่พระพุทธเจ้าเสด็จลงจากเทวโลกชั้นดาวดึงส์ คือจะมีขบวนเทวดา และนางฟ้าจากสรวงสวรรค์ นำคณะสงฆ์ถือบาตรเดินลงมาจากยอดเขาภูสิงห์ ทางบันไดสวรรค์ 654 ขั้น มีการจำลองเหตุการณ์ในครั้งพุทธกาล มีขบวนเทวดา นางฟ้า อัญเชิญพระพุทธรูป ประดับตกแต่งสวยงามตามท่ายขบวนของพระสงฆ์ ยังมีกลุ่มที่แต่งตัวเป็นจำพวก เปอตี นรกกุมิ ด้วย โดยได้ตัวแทนเด็กนักเรียนในชุมชนเข้าร่วมแต่งตัวในเหตุการณ์จำลองนี้ ประชาชนจะนั่งหรือยืนสองฝั่งทางลงจากบันไดสวรรค์ พระสงฆ์จะรับบาตรตรงกลาง โดยมีมัคคนายก เดินอัญเชิญพระพุทธรูปนำหน้าแถวพระสงฆ์ มีการอาราธนาศีล สมาทานศีล และรักษาศีล ฟังธรรมและทำสมาธิตามโอกาส เพื่อให้จิตใจบริสุทธิ์ ผ่องใส แผ่เมตตา และกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลให้กับญาติ ผู้ล่วงลับ และสรรพสัตว์ เป็นงานประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์สำคัญของจังหวัด เป็นอัตลักษณ์วิถีวัฒนธรรม ที่ให้ความรู้ ความระลึกถึงเหตุการณ์ในสมัยพุทธกาล และสะท้อนการร่วมมือร่วมใจของทุกภาคส่วนในจังหวัดกาฬสินธุ์ จนเป็นประเพณีประจำปีที่ยิ่งใหญ่ของจังหวัด อีกนัยหนึ่งถือเป็นวันร่วมญาติ ซึ่งเป็นการรักษาสายสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว เครือญาติ ทำให้เกิดความรู้สึกสำนึกรักบ้านเกิด ทำให้เกิดความสามัคคีจนกลายเป็นปึกแผ่น สร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงพุทธระหว่างหน่วยงานภาครัฐ บ้าน วัด โรงเรียน เพื่อร่วมกันส่งเสริมกิจกรรมในทุกวันสำคัญทางพุทธศาสนา ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ที่ให้ความสำคัญต่อ ส่งเสริมการจัดกิจกรรมประเพณีตักบาตรเทโว โดยมีการจัดสรรงบประมาณในการจัดกิจกรรม มีการจัดตั้งเป็นแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดกาฬสินธุ์ ทำให้มีการพัฒนาโครงสร้าง พื้นฐาน ได้แก่ เส้นทางคมนาคมในการเข้าถึงแหล่งการจัดกิจกรรม ตลอดจนปรับปรุงพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขึ้น เพื่อสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวให้เข้าร่วมกิจกรรมประเพณีตักบาตรเทโว ของจังหวัดกาฬสินธุ์ สร้างรายได้ให้กับผู้ประกอบการ เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจ สร้างรายได้ และส่งเสริมการท่องเที่ยวให้พื้นที่อ.สหัสขันธ์ มีความคึกคักก็นับว่าเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจของจังหวัดได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับ (พระครูอุทัยสังฆกิจ เดชธมโม, 2559) ได้ศึกษาความสำคัญของประเพณีตักบาตรเทโว ในจังหวัดอุทัยธานี การจัดพิธีกรรมที่ย้อนรำลึกถึงวันที่พระพุทธองค์ ทรงเสด็จกลับมาจากการโปรดพระมารดาบนชั้น ดาวดึงส์ โดยจัดขึ้น ณ วัดสังกัสรัตนคีรี เนื่องจากเป็นที่ตั้งของเขาสะแกกรัง ซึ่งมีศาสนสถานที่สำคัญ หลายแห่ง คือ พระมณฑปทรงไทยสวยงามมีนามว่า “สิริมหายากฎาการ” ที่มีลักษณะเปรียบเสมือนกับสถานที่ที่พระพุทธเจ้าเสด็จไปเทศนา โปรดพระพุทธมารดาบน สรวงสวรรค์ชั้น ดาวดึงส์ งานประเพณีตักบาตรเทโว ของจังหวัดอุทัยธานีที่มีชื่อเสียง และยิ่งใหญ่ที่สุดในประเทศไทย โดยจุดเด่นของงานอยู่ที่การ

พระภิกษุ เติมนิมนต์มาเป็นแถวลงมาจากยอดเขาสะแกกรัง เป็นการจำลองการเสด็จลงจากสวรรค์ของ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตามตำนานการ “ดักบาตรเทโว” หรือ “เทโวโรหนะ” ในการจัดกิจกรรมประเพณีดักบาตรเทโวของจังหวัด อุทัยธานีนั้น ได้รับความร่วมมือจากส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานศึกษา สมาคม และชมรมต่าง ๆ แต่ในส่วนของงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมมาจากการสนับสนุนของกอง การศึกษา แผนงานการศาสนา วัฒนธรรม และ นันทนาการ งานศาสนาวัฒนธรรมท้องถิ่น สังเกต เทศบาลเมืองอุทัยธานีเป็นส่วนใหญ่ การอันเชิญพระพุทธรูปปางลีลาเสด็จลงจากพระมณฑปบนยอดเขาสะแกกรัง ลงมาตามบันไดพระ มณฑป พร้อมด้วยด้วยพระสงฆ์ 500 รูปที่ตามขบวนมาตามบันไดกว่า 444 ขั้น เพื่อบรรจุบาตรจาก พุทธศาสนิกชน โดยพระพุทธรูปปางลีลาเสด็จลงจากพระมณฑปบนยอดเขาสะแกกรัง ข้าวสาร อาหารแห้ง ข้าวต้มลูกโยน อันเป็นภาพที่สวยงามเหมือนการเสด็จลงมาจากสวรรค์ นอกจากนี้ ยังมีการจัดกิจกรรมประเพณีดักบาตรเทโวของจังหวัดอุทัยธานียังมีกิจกรรมที่น่าสนใจอีกหลายอย่าง เช่น นิทรรศการของดีเมืองอุทัยธานี โดยนำสินค้าโอท็อปและสินค้าภายในจังหวัดมาจัดแสดง เพื่อ ส่งเสริมรายได้ให้กับประชาชน การจัดโต๊ะบูชาประดับงาช้าง เพื่อบำเพ็ญกุศลถวายเป็นพุทธบูชาแด่ องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถือได้ว่าเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดอุทัยธานี การทำบุญถวายสังฆทาน การเมืองอุทัยธานี ที่มีลักษณะเป็นริ้วขบวนแห่ถวายเป็นพุทธบูชา มหาสังฆทาน พระพุทธรูปปาง ประจำวันที่ยิ่งใหญ่ และการแสดงพุทธตำนานของแต่ละขบวนจากทั้ง 8 อำเภอของจังหวัดอุทัยธานี ซึ่งการทำบุญถวายสังฆทานนี้นับได้ว่าการทำบุญในการทำทานที่ยิ่งใหญ่ ซึ่งเป็นการบำเพ็ญบุญอัน เป็นเหตุผลให้เกิดอานิสงส์ในเรื่องบุญไว้ตั้งบุญกิริยาวัตถุ 3 ประการคือ 1) บุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วย ทาน 2) บุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยศีล 3) บุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยภาวนา

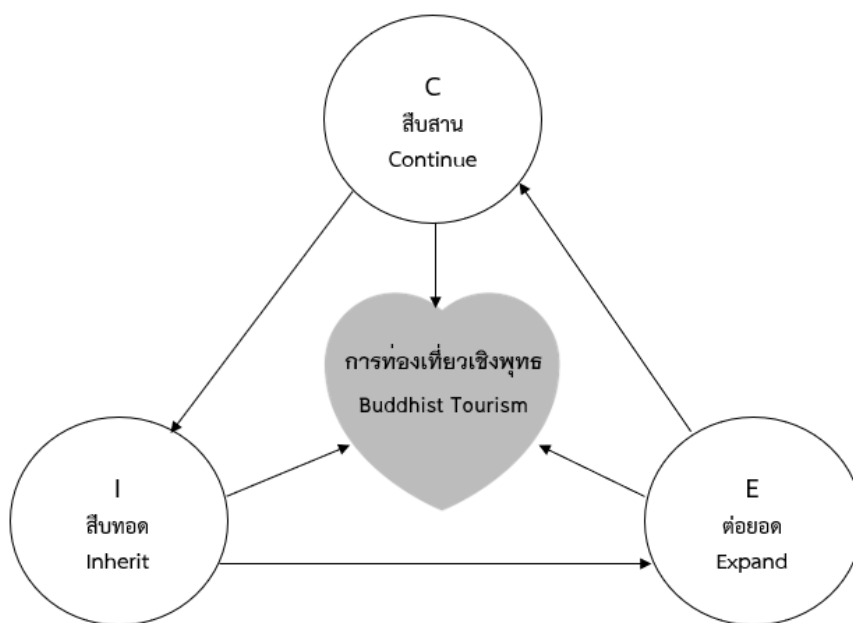
3. วิเคราะห์พลวัตการจัดงานดักบาตรเทโวโรหนะวัดพุทธาวาสกุสินทร์ จังหวัดกาฬสินธุ์

ประเพณีดักบาตรเทโวโรหนะครั้งนี้เป็นครั้งที่ 16 มีความเปลี่ยนแปลงในด้านของความยิ่งใหญ่ความงดงามและความพร้อมต่าง ๆ ในการจัดงานดักบาตรเทโวโรหนะจากงานของชุมชนกลายเป็นงานตำบลและงานตำบลกลายเป็นงานอำเภออำเภอกลายเป็นงานจังหวัดและตอนนี้ก็เป็นหน่วยงานระดับประเทศ ซึ่งเห็นความเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดคือมีพุทธศาสนิกชนจากทั่วทุกสารทิศเดินทางมาร่วมงานนับแสนคนและทำให้มีการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านมหรสพ ด้านสินค้า ด้านที่พักอาศัยในชุมชนสถานที่ที่มีการพัฒนาตามไปด้วย ในอีกมิติหนึ่งในงานดักบาตรเทโวโรหนะ วัดพุทธาวาสกุสินทร์ มีหน่วยงานต่าง ๆ เข้าร่วมในกิจกรรม ยกตัวอย่างในปีนี้มี การร่วมของนักปั่นจักรยาน มีการวิ่ง เป็นต้น ก็ถือว่าเป็นการวิวัฒนาการขึ้นอีกระดับ ประเพณีดักบาตรเทโวโรหนะวัดพุทธาวาสกุสินทร์มีการบูรณาการเข้ากับการท่องเที่ยวอย่างดียิ่งเนื่องจากผู้ที่มาภายในอำเภอสหัสขันธ์ในวันดักบาตรเทวอก็ยังสามารถเดินทางไปเที่ยวได้อีกหลายที่เช่นวัดพุทธนิมิตภูค่าวพิพิธภัณฑสถานสิรินธรสะพานเทพสุดา เป็นต้น จึงถือว่าเป็นการบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจและศาสนาได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับ (วรเมธ ยอดบุญ, 2562) ได้ศึกษาวัฒนธรรมท้องถิ่นในกระแสนุสรกรรมการท่องเที่ยว: พลวัตและ

การปรับเปลี่ยนของประเพณีแห่งปราสาทผึ้งในยุคโลกาภิวัตน์ พบว่า ประเพณีแห่งปราสาทผึ้งมีพัฒนาการและการปรับตัวตลอดช่วงประวัติศาสตร์ ทั้งในแง่ของรูปแบบปราสาทผึ้งและการจัดขบวนแห่ปราสาทผึ้ง โดยปัจจุบันนิยมการสร้างปราสาทผึ้งทรงจตุรมุขและการจัดขบวนแห่ปราสาทผึ้งที่เน้นความยิ่งใหญ่อลังการและการมีส่วนร่วมของประชาชน ปราสาทผึ้งมีการเปลี่ยนแปลงความหมาย จากบริบทของศาสนาไปสู่บริบทของการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการทำวัฒนธรรมให้เป็นสินค้าทางการท่องเที่ยว ประเพณีแห่ปราสาทผึ้งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม สุดท้ายการจัดงานประเพณีแห่ปราสาทผึ้งต้องอาศัยผู้คนจากหลายภาคส่วนเข้ามาช่วยในการจัดงานมีทั้งการใช้ทุนทางสังคมและเครือข่ายทางสังคมให้เกิดประโยชน์ต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีและขับเคลื่อนความเป็นชุมชนท้องถิ่น

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

CIE Model = Buddhist Tourism

จากตารางแผนภาพ เป็นรูปแบบ “พลวัต” จะเห็นได้ว่าการจัดงานดังกล่าวที่วัดพุทธาวาสกุสินทร์ มีการเปลี่ยนแปลงมาเป็นลำดับ ที่เห็นได้ชัดคือการเปลี่ยนแปลงของผู้เข้าร่วมกิจกรรม สถานที่ในการจัดงาน กิจกรรมภายในงาน และระยะเวลาในการจัดงาน เป็นการเน้นการเปลี่ยนแปลง การปรับตัว การผสมผสาน การกลมกลืนทางวัฒนธรรม ความหลากหลายทางวัฒนธรรม และวัฒนธรรมการพัฒนาของชุมชน ทำให้เห็นพลวัตวิถีชุมชนที่ได้เปลี่ยนแปลงไป จึงเกิดองค์ความรู้ CIE Model (C-Continue สืบสาน I-Inherit สืบทอด E-Expand ต่อยอด) สู่การท่องเที่ยวเชิงพุทธ Buddhist Tourism ซึ่งมีผลต่อโครงสร้างสังคมของแต่ละชุมชนในวิถีดำรงชีวิตของชุมชนเป็นอย่างมาก ปรากฏผลที่สำคัญแนวคิดหนึ่งคือ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ได้เปลี่ยนแปลงไปจากอดีต

เนื่องจากแต่ละครอบครัวมีอาชีพอื่นๆ มากขึ้น ทำให้วิถีชีวิตทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ตามอิทธิพลของทุนนิยมที่เข้าไปในหมู่บ้านเป็นอย่างมาก ส่วนลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้แก่ โครงสร้างครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดูบุตรซึ่งได้เปลี่ยนแปลงไป

C-Continue สืบสาน ความสำคัญในการสืบสานประเพณี ได้รับอิทธิพลจากความเชื่อใน พระพุทธศาสนาเกี่ยวกับพุทธตำนานเรื่อง “วันเทโวโรหนสูตร” ซึ่งจากความเป็นมาในวันที่พระพุทธเจ้า เสด็จลงมาสู่มนุษยโลกนั้น ประชาชนพร้อมกันไปทำบุญตักบาตรเป็นจำนวนมาก มีพิธีที่กระทำกัน เหมือนการทำบุญตักบาตรรับเสด็จพระพุทธเจ้าในคราวเสด็จลงมาจากเทวโลก กล่าวคือ เป็นการ ทำบุญครั้งใหญ่ที่ระลึกความกตัญญูตเวทีขององค์สัมมาสัมพุทธเจ้าที่มีต่อพระมารดา อีกทั้งยังเป็นการ ส่งผลบุญให้กับเหล่าเทวดาที่อยู่บนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ตลอดจนบุพการี และผู้มีพระคุณบนโลก มนุษย์และยังเป็นการอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลถึงสัตว์นรก ดังนั้น จึงได้มีการถือปฏิบัติต่อกันมาจน กลายเป็นประเพณีสำคัญทางพระพุทธศาสนา สำหรับพุทธศาสนิกชน

I-Inherit สืบทอด วัดพุทธาวาสกุสินห์ จังหวัดกาฬสินธุ์เองก็เช่นเดียวกัน มีการจัดกิจกรรม ประเพณีตักบาตรเทโวเป็นประจำทุกปี ตามความเชื่อที่ว่า กิจกรรมประเพณีตักบาตรเทโวเป็นการ ทำบุญด้วยการให้ทานอย่างหนึ่ง เมื่อกระทำแล้วช่วยกล่อมเกลาคิดใจพุทธศาสนิกชนให้อยู่ร่วมกันใน สังคมได้อย่างปกติสุข จะเกิดความเป็นสิริมงคลให้กับตนเอง และครอบครัว อีกนัยหนึ่งถือเป็นวันร่วม ญาติ ซึ่งเป็นการรักษาสายสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว เครือญาติ ทำให้เกิดความรู้สึกลำบาก รักบ้านเกิด ทำให้เกิดความสามัคคีจนกลายเป็นปึกแผ่น และที่สำคัญกิจกรรมการจัดงานตักบาตรเทโว โรหณะวัดพุทธาวาสกุสินห์สามารถบูรณาการเข้ากับสังคม บูรณาการเข้ากับวัฒนธรรม บูรณาการเข้า กับการท่องเที่ยว และบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจได้

E-Expand ต่อยอด ความสำคัญในการสืบทอดต่ออายุพุทธศาสนา จากประเพณีสำคัญ ดังกล่าวนี้นักพุทธศาสนิกชนได้บำเพ็ญบุญในทางพระพุทธศาสนาตามความเชื่อในเรื่องของกรรม ว่า กระทำของกรรมเป็นอยู่จริง ทำสิ่งใดย่อมได้สิ่งนั้น และความเชื่อในหลักคำสอนของพระพุทธองค์ กล่าวคือ เชื่อในการของอานิสงส์ในการทำบุญทำทาน การรักษาศีล เจริญภาวนา ว่าทำแล้วจะเกิด ความเป็นสิริมงคลกับชีวิตตนเอง และครอบครัว จึงให้เป็นที่ยึดปฏิบัติต่อเนื่องกันมาจากบรรพบุรุษจน กระทั่งปัจจุบันนี้ ส่วนทางด้านพระสงฆ์ก็ได้ปฏิบัติศาสนกิจ ซึ่งการบิณฑบาตถือเป็นกิจอันประเสริฐ เพราะการบิณฑบาตเป็นการเปิดโอกาสให้คนทั่วไปรู้จักทำทาน เสียสละสิ่งของที่ตนเองมีอยู่เพื่อผู้อื่น เป็นการฝึกขจัดความโลภออกจากใจตัวเอง และเป็นวิธีหนึ่งในการเผยแผ่ศาสนา เพราะเวลาที่พระ ได้รับอาหารจากผู้ให้พระสงฆ์จะตอบแทนด้วยการให้ความรู้หรือหลักธรรมแก่ผู้ให้ซึ่งก็คือ พุทธศาสนิกชนนั้น พระพุทธองค์จึงตรัสอนุโมทนาบุญ หรือแสดงธรรมทุกครั้ง เมื่อได้รับอาหารหรือ ได้รับการบิณฑบาต รวมทั้งอธิบายอานิสงส์ที่ผู้ทำบุญจะได้รับหลังจากทำทานว่า จะก่อให้เกิดผลคือ ความสุขทั้งในชาตินี้และชาติหน้า ซึ่งนับได้ว่า เป็นการเผยแผ่ศาสนาโดยตรง

การท่องเที่ยวเชิงพุทธ (Buddhist Tourism) มีความสำคัญในฐานะการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ซึ่งได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ที่ให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมการจัดกิจกรรม ประเพณีตักบาตรเทโว โดยมีการจัดสรรงบประมาณในการจัดกิจกรรม มีการจัดตั้งเป็นแผน ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดกาฬสินธุ์ ทำให้มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ เส้นทางคมนาคมในการเข้าถึงแหล่งการจัดกิจกรรม ตลอดจนปรับปรุงพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก ขึ้น เพื่อสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวให้เข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมประเพณีตักบาตรเทโวของจังหวัด กาฬสินธุ์ รวมทั้งมีการประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักทั่วประเทศไทย นอกจากนี้ยังมีแนวทางการพัฒนาให้ เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น ตามแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาให้ เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของจังหวัดกาฬสินธุ์ และสอดคล้องกับองค์ประกอบทางพุทธศาสนา

สรุป

เป็นการบูรณาการในส่วนของศาสนาและในส่วนของเศรษฐกิจได้เป็นอย่างดี เนื่องจากว่า ภายในงานมีการปฏิบัติธรรมมีการฟังธรรมนอกจากนี้ยังมีการเปิดให้ประชาชนได้มีการค้าขายเป็นการ ช่วยเหลือสังคมอีกด้านหนึ่งจึงถือว่าการบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจและศาสนาได้เป็นอย่างดี ตัวอย่างเช่นภายในงานมีมหรสพในช่วง 7 วันทำให้ผู้ที่ค้าขายสามารถมีรายได้ในส่วนนี้ ทางด้าน เศรษฐกิจเพื่อที่จะให้ชุมชนได้มีการต่อยอดในส่วนต่าง ๆ ที่เห็นได้ชัดก็คือในด้านของเศรษฐกิจเพราะทำ ให้การค้าขายสินค้าภายในอำเภอสหัสขันธ์ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเนื่องจากมีผู้คนเดินทางเข้ามาที่อำเภอ สหัสขันธ์และนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปได้หลายๆจุดด้วยกันถือว่าการกระตุ้นในด้านการ ท่องเที่ยวของจังหวัดกาฬสินธุ์ได้อย่างดี ได้มีการมอบหมายภารกิจต่างๆให้กับชุมชนได้มีหน้าที่ไม่ว่าจะ เป็นในด้านของสินค้า OTOP ส่วนการช่วยเหลือสังคมนั้นในการตักบาตรเทโวโรหณะมีสิ่งของมากมาย หลังจากตักบาตรเสร็จเรียบร้อยแล้วทางวัดพุทธาวาสภูสิงห์มีการนำสิ่งของเหล่านี้ไปช่วยเหลือผู้คน ในสังคมที่ได้รับความเดือดร้อนตามสมควร อีกด้านคือการมีส่วนร่วมของเยาวชนการมีส่วนร่วมของ ภาคเอกชนการมีส่วนร่วมของประชาชนภายในพื้นที่ได้มีการให้ทุกส่วนได้เข้ามีส่วนร่วมในการทำ กิจกรรมถือว่าเป็นงานของคนทั้งจังหวัดด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1) คณะสงฆ์ได้นำวิจัยนี้ไปบูรณาการปรับใช้ในพื้นที่อำเภอสหัสขันธ์ โดยนำข้อมูลจาก งานวิจัยนี้ไปอบรมให้ความรู้สำหรับพุทธศาสนิกชนในพื้นที่ปกครองของตน

2) หน่วยงานราชการได้นำแนวคิดได้นำหลักการในงานดักบาตรเทโวโรหณะไปบูรณาการนำเสนอต่อองค์กรพระพุทธศาสนาและองค์กรรัฐเพื่อให้มาขับเคลื่อนกิจกรรมการดักบาตรเทโวให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรทำการศึกษาวิจัยปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประเพณีดักบาตรเทโวโรหณะ
- 2) ควรนำผลการศึกษาวิจัย เรื่อง พลวัตการจัดงานดักบาตรเทโวโรหณะวัดพุทธาวาสภูสิงห์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านหลัก “บวร” (บ้าน วัด โรงเรียน) เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาชุมชนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ธนาภรณ์ ไกล่ชิด และคณะ. (2554). *วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน ภูฏีจีน (ชอยวัด ขางตาครูส) เขตธนบุรีกรุงเทพมหานคร* (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- พระครูปราโมทย์สีลคุณ. (2558). ดักบาตร เทโวโรหณะ การหยั่งลงจากเทวโลก. *วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูเบศร*, 4(1), 355–360.
- พระครูอุทัยสังฆกิจ เตชธมโม. (2559). *การศึกษาความสำคัญของประเพณีดักบาตรเทโว ในจังหวัดอุทัยธานี* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณโณ). (2551). *ทางแห่งความสุข*. กรุงเทพฯ: ชวนพิมพ์ 50.
- พระพรหมทอง แก้วทองมี. (2562). พลวัตประเพณีสงฆ์บวมาศ ตำบลบวมาศ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 6(1), 128–142.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2546). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.
- ร้อยบุปผา สุภาพร. (2563). *กาฬสินธุ์จัดพาแลงรับนักท่องเที่ยวถนนไดโนโรดที่สหัสขันธ์*. สืบค้นเมื่อ 13 มีนาคม 2563, จาก <https://www.77kaoded.com/content/348>.
- วรเมธ ยอดบุญ. (2562). วัฒนธรรมท้องถิ่นในกระแสอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว: พลวัตและการปรับเปลี่ยนของประเพณีแห่ปราสาทผึ้งในยุคโลกาภิวัตน์. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*. 45(2), 269–301.
- Payogo, P.S.D., Phumphongkhochasorn, P., Songsraboon, R., & Thongtao, J. (2021). The Development of a Large Schools Management According the King's Philosophy Model. *Psychology and Education Journal*, 58(1), 1615–1621.